

N:o 14.

Ank. till Riksd. Kansli den 8 Febr. 1873, kl. 10 f. m.

Kongl. Maj:ts nådiga Skrifvelse till Riksdagen, i anledning af åtskilliga vid sistförflutne riksdag beslutade lagförändringar; Gifven Stockholms Slott den 18 Januari 1873.

Då nedannämnda af sednast församlade Riksdag beslutade lagförändringar, öfver hvilka Kongl. Maj:t ej kunnat fatta och meddela Sitt nådiga beslut innan Riksdagen åtskiljdes, ej heller sedermera blifvit af Kongl. Maj:t antagna, vill Kongl. Maj:t nu, i öfverensstämmelse med § 87 Regeringsformen, underrätta Riksdagen om de skäl, som därför utgjort hinder.

Med afseende derå, att de med stämmings delgifvande förenade olägenheter, hvilka genom Kongl. Resolutionen den 29 Maj 1752 blifvit undanröjda, när en hel menighet vore svarande, qvarstode i flera fall, såsom då ett byalag, ett skifteslag eller annan dylik samfällighet skulle stämmas, i hvilka fall käranden måste delgifva hvarje svarande part stämningen, har Riksdagen i underdånig skrifvelse den 6 Maj 1872 anmält, det Riksdagen för sin del beslutat en författning af följande lydelse:

“Hvad i Kongl. Resolutionen den 29 Maj 1752 är stadgadt rörande sättet för stämmings delgifvande åt hel menighet, gälle äfven då bylag, skifteslag eller annan samfällighet, bestående af minst tio delegare, skall stämmas i fråga som angår samfällighetens rättigheter eller skyldigheter såsom jordegare; dock skall i detta fall stämningen derjemte särskildt i laga ordning delgifvas byfogde eller ålderman eller, der sådan ej finnes, den eller de delegare, som i sina

hemvist anträffas; och gälle om stämningstid, hvad i 11 kap. 8 § Rättegångsbalken skils“.

Emot detta förslag, hvaröfver Stast-Rådet och Högsta Domstolen blifvi hörda, har blifvit anmärkt:

att den föreslagna författningen, hvilken afsåge sådana föreningar af jordegare, de der, i händelse de skulle stämmas, icke kunde betraktas såsom en af lagen organiserad menighet utan uppenbarligen närmast voro hänförliga till det slag af svarande parter, som afsåges i Kongl. Resolutionen den 29 November 1756 äfvvensom i 11 kap. 8 § Rättegångsbalken, dock antagit en från dessa lagstadganden alldeles afvikande grundsats, då den föreskrifvit kungörelse i kyrkorna såsom det väsendtligaste stämningssättet;

att, i händelse meningen vore att nämnda lagrum icke komme att undergå någon förändring genom den föreslagna författningens upphöjande till lag, sålunda uppstode en förvillande och vådlig inkonsequens i lagstiftningen;

att förslaget bestämmelse derom att stämningen derjemte särskildt borde i laga ordning delgifvas byfogde eller ålderman eller, der sådan ej finnes, den eller de delegare, som i sina hemvist anträffades, skulle, der byfogde eller ålderman ej finnes och slumpen eller beräkningen fogade så, att vid stämningmannens besök delegare vore borta, blifva utan all betydelse, helst förslaget icke innehöll, att, der svaranden ej i sitt hem träffades, kändanden vore pligtig iakttaga föreskrifterna i Förordningen den 5 April 1871; samt

att stadgandet i Kongl. Resolutionen 1752 rörande sättet för stämningens delgifvande, till hvilken författning förslaget hänvisade, icke läte sig klart och bestämdt tillämpas på det fall, som vore i fråga, eller då en förening af minst tio jordegare skulle stämmas. Ty bestämmelserna i den återopade Resolutionen “att stämningen må uppläsa å predikstolarne i det härad eller socken som tilltalas eller sökes“ kunde icke efter orden tillämpas på en samfällighet, som icke egde någon egen kyrka. Sökte man af analogien eller rättsgrunder utleta den föreslagna författningens mening skulle, med tillämpning af den grundsats, hvarpå 1752 års Resolution hvilar, eller att inom svarandens hemvist stämningen skulle kungöras, i de fall, som i förslaget afsåges, om ett stycke jord utgjorde en samfällighet för en mängd personer, spridda i olika delar af riket och dessa skulle stämmas såsom jordegare, stämningen kungöras i kyrkan inom hvarje socken, der någon delegare bodde, hvilket vore i väsendtlig mån stridande emot syftet af den föreslagna författningen. Antoges åter, att man velat stadga, det stämningen skulle uppläsa från predikstolen i den socken, der den samfälda jorden vore belägen, äfven om ingen delegare bodde derinom, vore detta en princip, motsatt den i Resolutionen 1752 antagna och som innebure den oformlighet, att det väsendtligaste i stämningprocessen kunde anses fullgjordt, så snart stämningen vore uppläst i en socken

inom hvilken ingen enda af svaranderne hade sitt hemvist och der de kanske ej eller hade någon syssloman; och derigenom kunde svarandernes rätt lika litet anses med säkerhet betryggad, som genom det i verkligheten nära betydelselösa anslåendet af stämningen på rättens dörr.

På grund af hvad sålunda blifvit anmärkt, har Kongl. Maj:t ej funnit skäl att till Riksdagens ofvan intagna förslag lemna bifall.

I underdånig skrifvelse den 10 Maj 1872 har Riksdagen anmält, att Riksdagen för sin del beslutat dels en författning om ändring i lagens stadgande angående giftomannarätt dels ock ett tillägg till denna författning af följande lydelse:

“Hvad 29 punkten i Ridderskapet och Adels privilegium den 16 Oktober 1723 innehåller stridande mot Kongl. Förordningen angående ändring af lagens stadganden i vissa delar rörande giftomannarätten m. m. den — — — varder härigenom upphäfdt.“

Då emellertid det föreslagna tillägget, på sätt jemväl i Riksdagens skrifvelse är vordet yttradt, var af beskaffenhet att för dess antagande erfordrades Ridderskapet och Adels bifall, men med afseende derå att Ridderskapet och Adeln enligt Riddarhusordningen redan under sistlidet år sammanträdt, Kongl. Maj:t icke funnit skäl att endast för denna frågas behandling nu sammankalla urtima adelsmöte, har Kongl. Maj:t, som, på sätt Riksdagen för sådan händelse hemställt, i hvad öfriga svenska medborgare angår, godkäut Riksdagens förstberörda förslag till författning, deremot efter Stats-Rådets och Högsta Domstolens hörande funnit skäl att låta det af Riksdagen föreslagna tillägget förfalla.

Slutligen har i underdånig skrifvelse den 15 Maj nästlidne år Riksdagen anmält, att, med afseende på angelägenheten att lägga hinder i vägen för en tredskande part att oskäligt utdraga rättegången, och då 12 Kap. Rättegångsbalken härom innehöll åtskilliga bestämmelser, hvilka, enligt Riksdagens åsigt, numera ej kunde anses fullt ändamålsenliga, Riksdagen för sin del beslutat en författning, hvarigenom förordnades, att 2, 3 och 4 §§ af 12 Kap. Rättegångsbalken skulle erhålla följande lydelse:

“2 §. Blifver käranden förfallolöst ute; varde saken på den stämning ej mera upptagen, och gälde han svaranden dess kostnad, der denne när är och det äskar.

Kommer

Kommer kâranden å föresatt tid, men svaranden ej och låter ej laga förfall framte; viser kâranden, att svaranden stämning i laga tid fått; döme då Rätten i saken, på de skäl kâranden företer, och före i domen in, huru den, som vunnit, sin vederpart om domen kungöra skall, som i 4 § sägs. Kommer svaranden sedan innan tid till vad ute är, och begär vädja; hafve der lof till, och Rätten, dit vädjadt är, döme i hufvudsaken. Kommer han ej inom nämnda tid; njute återvinning som i 4 § sägs; och gånge domen i sådant återvinningsmål till utmätning, der kâranden det äskar, och han hafve våld lyfta det, som utmätt är, om han full borgen derfor ställer.

Vållas, genom svarandens utevaro, uppskof med målet, böte han från och med tio till och med etthundra daler. Viser han å nästa ting å landet, eller inom en månad i stad, att han förfall haft och ej kunnat Rätten det kungöra; gånge böterna åter.

3 §. Ej skall part anses hafva från Rätten uteblifvit, innan han ropats upp tvänne gånger, minst en half timme emellan hvarje gång, och vid begge upproppen borta varit. Kommer han sedan under samma dag, innan Rätten till dom öfverlagt, att sin talan utföra; då skall han ej eller för uteblifven anses, men böte, för upprops försummelse, fem daler.

4 §. Hvar som dom vunnit, efter ty i 2 § sägs, kungöre den, sedan tid till val förbi är, sin vederpart; eller söke utmätning derå, så tidigt att vederparten kan låta saken instämma till nästa ting å landet, och i staden inom en månad, att återvinning söka. Gör han det ej, som vunnit; njute den, som tappat, samma tid, sedan han tillsagd varder. Pröfvas det, att han för fattigdom ej orkar fullgöra domen, inom den tid som sagdt är; hafve ändå makt att söka återvinning. Är det, som dömdt är, sådant, att återvinning varder onyttig, der domen fullgöras skulle; då gånge den ej till fullbordan. Försummar den, som tappat, den tid nu föresatt är, hafve sedan ingen talan till återvinning.

Hvad sålunda förordnadt är skall till efterrättelse gälla från och med början af år 1873.“

Emot detta förslag, öfver hvilket Stats-Rådet och Högsta Domstolen blifvit hörda, har anmärkts: att stadgandet i första punkten af den föreslagna 2 § derom att, då kâranden “förfalloöst“ uteblefve, saken ej skulle på den stämning mera upptagas, icke, på sätt ske bort, tydligt uttryckte att nämnda påföljd af kârandens uteblifvande borde ega rum allenast vid första rättegångstillfället, utan enligt ordalydelsen kunde tillämpas äfven vid sednare rättegångstillfällen, med hvilken tillämpning olägenheter af flera slag uppenbarligen voro förenade, att af det om kârandens uteblifvande begagnade uttrycket “förfalloöst“ icke kunde med visshet slutas, huruvida den stadgade påföljden borde

ega rum jemväl i det fall att kändens uteblifvande vållades af lagligt, men ännu ej hos Rätten anmäldt förfall, eller om i sådan händelse kändens hade sig öppet lemnadt att sedermera styrka förfallets laglighet och, om han det gitte, vore berättigad att utan ny stämning få målet upptaget på den redan ågångna; att, om också en sådan rätt antoges tillkomma kändens enligt förslaget, detta likväl vore ofullständigt deri att viss tid ej blifvit bestämd inom hvilken förfallet borde styrkas, enär eljest kunde inträffa att kändens först efter åratals förlopp återupptog en förfallen stämning; men att, om deremot förslagets syfte vore att, äfven om kändens visade det han haft fullt lagligt förfall och varit urståndsatt att sådant hos Rätten anmäla, kändens ändock ej skulle ega rätt att begagna sig af den första stämningen, utan vore nödsakad uttaga ny sådan för att göra sin rätt gällande, förslaget medförde den olägenhet att kändens mången gång till följd af preskription eller andra omständigheter utan eget förvållande kunde förlora sin talan; att stadgandet om böter för svaranden, i den händelse han genom sin utevaro vållat uppskof med målet, lemnade rum för tvekan, huruvida något fall verkligen kunde förekomma, då svarandens utevaro vid första rättegångstillfället skäligen borde anses hafva vållat målets uppskjutande; att nemligen då, å ena sidan, kändens vore pliktig styrka sitt käromål och, å den andra, svaranden genom sitt uteblifvande underkastat sig påföljden af att dömas ohördan på kändens bevisning, det vore uppenbart att stadgandet icke borde tillämpas å alla de fall, då kändens underlåtit åstadkomma sådan utredning, att käromålet kunnat genom tredskodom afgöras till hans fördel och han följaktligen nödgats för bevisningsförebbringande åska uppskof, samt att stadgandet likaledes saknade tillämplighet i det möjligen inträffande fall att Rätten, fastän kändens öfverlemnadt saken till pröfning i befintligt skick, ändock meddelat uppskof för svarandens hörande; att, hvad särskildt anginge den stora latituden i nämnda bötesansvar, svårighet måste uppstå för domstolen att vid målets första handläggning i svarandens frånvaro rätteligen bedöma den större eller mindre grad af vållande, som ligger svaranden till last och vid tillämpning af latituden måste afses, att vidare det i nu gällande 3 § af 12 Kap. Rättegångsbalken begagnade uttryckssätt att Rätten skall döma i saken "*efter ty sanning deri utletas kan*" vore att föredraga framför de på motsvarande ställe i förslaget använda ordalagen "*på de skäl kändens företer*"; att vid tillämpning af de i 3 § föreslagna bestämmelser angående tvänne upprop oegentligheter kunde förekomma, som motverkade förslagets angifna syfte; samt att förslaget icke stode i öfverensstämmelse hvarken med den förändrade anordningen af häradstingen, som blifvit införd genom Kongl. Förordningen den 17 Maj 1872, eller med de i 1734 års lag på andra ställen lemnade föreskrifter i fråga om parters inställelse eller uteblifvande vid domstolarne.

Med afseende å hvad sålunda emot ifrågavarande förslag blifvit anmärkt, synnerligen angående dess ofullständighet för det fall, att käreandens uteblifvande vid första rättegångstillfället är förorsakadt af lagligt, men ej anmaldt förfall, och då, enligt förslaget, svaranden syntes vara betagen rätt att, sedan ett anspråk blifvit genom stämning emot honom anhängiggjort, men af käreanden vid första rättegångstillfället ej fullföljdt, få saken bragt till ett lagligt bindande slut, har Kongl. Maj:t vägrat sanktion å förslaget.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

Axel Adlercreutz.

Utdrag af Protokollt öfver Justitie-Departements-ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Stats-Rådet å Stockholms Slott Lördagen den 18 Januari 1873

i närvaro af:

Hans Excellens Herr Justitie-statsministern *Adlercreutz*,

Hans Excellens Herr Statsministern för utrikes ärendena *Björnstjerna*,

Statsråden: *Bredberg*,

Berg,

Friherre *Leijonhufvud*,

Wærn,

Wennerberg,

Bergström,

Friherre *Alströmer*,

Weidenhielm,

Justitieråden: *Nauman*,

Olivecrona.

Sedan Justitie-Råden *Naumann* och *Olivecrona* bortgått — — — —

Hans Excellens Herr Justitie Stats-Ministern uppläste till justering förslag till nådig skrifvelse till Riksdagen i anledning af åtskilliga vid sistförflutna riksdag beslutade lagförändringar, och täcktes Hans Maj:t Konungen, enligt Stats-Rådets tillstyrkande, gilla berörda förslag, sådant det finnes detta protokoll bilagdt, och förordna att skrifvelse skulle i öfverensstämmelse dermed till Riksdagen aflåtas.

In fidem

A. Th. Welin.

Vidimeras ex protocollo

C. F. W. Lamberg.